

Idéblad

Tryggare och Mänskligare Göteborg vill lyfta fram olika exempel på trygghetsarbete som pågår i staden genom offentliga och privata aktörer, föreningar, eldsjälar och många andra. Tanken är att inspirera till nya trygghetsskapande processer.

SKOLORNAS VÅRSTÄDNING

Vårstädningen är ett av många projekt som drivs av samverkansnätverket Trygg, vacker stad. Det främsta syftet är att förändra barnens - och de vuxnas - syn på vår gemensamma miljö och prata om sådant som nerskräpning och källsortering. Att det samtidigt blir mindre skräp är en bonuseffekt.

VÅRSTÄDNINGEN - ETT SKOLEXEMPEL PÅ MILJÖARBETE

Varje vår plockar Göteborgs skolbarn upp tonvis med skräp. Och det är bara en av de positiva effekterna med Skolornas vårstädning. – Framför allt handlar det om miljömedvetande, säger projektledaren Åke Lindström.

Våren 2007 deltog 45 000 barn från 350 göteborgska skolor i det årliga projektet Skolornas vårstädning. Tillsammans fyllde de 3 300 säckar med sammanlagt över 50 ton skräp.

Tre som var med och städade var Amadeus Harrysson, Simon Helamb och Lukas Frisell som går i andra klass på Drakbergsskolan i Tynnered.

– Vi var runt i området lite överallt. Det var mycket glas, godispapper, flaskor och ölburkar, berättar Amadeus.

– Det var jätteskräpigt. Vissa bara slänger saker på marken. De orkar nog inte gå till papperskorpen, gissar Simon.

Amadeus tror att det ofta är tonåringar som skräpar ner, men Lukas misstänker att det även finns vuxna bland de skyldiga. Han berättar också att man har pratat mycket i skolan om miljön:

– Vi har skrivit om olika saker, jag skrev om miljöförstöring och fabriker som gör utsläpp.

För miljöfrågorna är lika viktiga som själva städandet, påpekar Åke Lindström, projektledare för Skolornas vårstädning:

– Det främsta syftet är inte att barn ska plocka upp efter vuxna som skräpar ner, utan det handlar

om långsiktig attitydförändring. Att det blir mindre skräp är en bonuseffekt. Den största nyttan är att prata med barnen om källsortering och om att vara rädd om vår gemensamma miljö, att fånga upp dem tidigt och göra dem medvetna. Och helst även deras föräldrar.

Vårstädningens projekt drivs av Trygg, vacker stad – ett samverkansnätverk av kommunala förvaltningar och bolag och andra aktörer som arbetar för att göra Göteborg till just det namnet indikerar: en tryggare, trivsammare och vackrare stad.

– Göteborgs Stad har som ett prioriterat mål att nerskräpningen ska minska och vårstädningen är ett sätt att arbeta med det, säger Åke Lindström. Städningen äger alltid rum i april, men förberedelserna börjar redan tidigare på våren. De skolor som vill delta skickar då in en webbanmälan om hur många barn som ska vara med, vilket område man tänker städa och vilken dag eller vilka dagar man planerar att vara ute. Dessutom berättar man hur mycket material man behöver i form av arbetshandskar, påsar och säckar. Man kan även få lärarhandledningar som Trygg, vacker stad har tagit fram.

– Alla skolor är välkomna, både kommunala och friskolor, och man väljer helt fritt var man vill städa.

Det insamlade skräpet källsorteras och hämtas inom ramarna för den ordinarie sophämtningen och skolorna rapporterar om hur arbetet har utfallit på Trygg, vacker stads webbsida.

Deltagandet i vårstädningen har ökat för varje år. 2005 deltog 27 000 barn från drygt 200 skolor och förskolor, men redan året därpå hamnade siffrorna på över 40 000 barn och fler än 300 skolor.

– Målet är förstås att alla skolbarn i hela Göteborg ska vara med. Men även om det är lätt att räkna deltagare och sopsäckar så är det svårare att mäta förändrade attityder – det vet vi först så småningom om vi har lyckats med.

De skriftliga kommentarer som Åke Lindström får tillsammans med städrapporterna har dock hittills i stort sett bara varit positiva.

– Det materialet kommer förstås att vara väldigt användbart, både när det gäller åsikter och konkreta tips på åtgärder, säger Åke Lindström, som också påpekar att Skolornas vårstädning inte

bara är ett miljöprojekt utan även en bra modell för samverkan.

– Vi har ett väl utvecklat kontaktnät med en oerhörd kapacitet i form av engagemang och kompetens. Men samverkan handlar också om att verkligen få med alla och inte glömma bort någon. Om man till exempel frågar dem som sköter sophämtningen hur de vill ha det så kan de berättat att det är viktigt att bara lägga 15 kilo i varje säck och att ställa dem på rätt ställe. Då vet vi det – och de vet att de är med på banan.

Den lokala förankringen är också viktig. Flera föräldrar, föreningar, fastighetsägare och inte minst Göteborgs 21 stadsdelsförvaltningar är redan involverade i projektet, och arbete pågår för att utveckla detta ytterligare.

– Stadsdelarna har tagit allt större ansvar och blivit mer engagerade i vårstädningen för varje år, och vi ser gärna att de blir ännu mer självgående och utgår ännu mer från lokala behov, säger Ingvar Brattefjäll, projektledare för Trygg, vacker stad.

Vårstädningarna startade 2002 och under de första åren fick de deltagande barnen diplom vid en ceremoni i samband med Vetenskapsfestivalen. Under 2006 och 2007 har dock ett mer utbyggt belöningssystem införts, där F-3-klasser får t-tröjor och mellanstadiebarnen får delta i specialarrangemang som en artistgala och en konsert med Darin. Högstadieläverna fick 2006 en heldag med fritt åkande på Liseberg, men från 2007 ansvarar stadsdelarna själva för de äldsta barnens belöningar. Dessa har bland annat bestått i diskokvällar, biobiljetter, upprustning av ett elevkafé och besök på Universeum.

– Förmodligen hade det gått att genomföra projektet utan presenter och specialarrangemang, men belöningarna är väldigt uppskattade och det är viktigt att visa att det de gör är betydelsefullt. Fast det får absolut inte bli fel fokus! Vi får inte hamna i ett läge där barnen säger att "om vi inte får gå på Darin så städar vi inte", säger Åke Lindström.

Trygg, vacker stad samverkar även kring andra typer av volontärstädning, samt jobbar bland mycket annat med attitydförändring, upprustningar, insatser mot klotter och samarbeten med fastighetsägare och andra aktörer i olika stadsdelar.

I april 2007 var 45 000 barn från 350 göteborgska skolor ute och städade i sina stadsdelar. Många av dem gjorde som eleverna på Drakbergsskolan i Tynnered och plockade skräp i området runt den egna skolan.

SÅ GJORDE VI

- ▶ Skolornas vårstädning är ett av flera projekt som drivs av Trygg, vacker stad - ett samverkansnätverk av kommunala förvaltningar och bolag och andra aktörer som arbetar för att göra Göteborg till just en tryggare, trivsammare och vackrare stad.
- ▶ Göteborgs Stad har som ett prioriterat mål att nerskräpningen ska minska och det främsta syftet med vårstädningen är att långsiktigt förändra barnens - och de vuxnas - attityder när det gäller källsortering och att vara rädd om vår gemensamma miljö.
- ▶ Städningen äger alltid rum i april varje år. Alla Göteborgs skolor, både kommunala och friskolor, är välkomna att delta. Tidigt på våren anmäler sig varje skola genom Trygg, vacker stads webbsida. Då berättar man hur många barn som ska vara med, vilken dag (eller vilka dagar) man ska städa och i vilket område. Dessutom måste man ange hur mycket material man behöver i form av arbetshandskar, påsar, säckar och de lärarhandledningar som Trygg, vacker stad har tagit fram.
- ▶ En kontaktperson från varje stadsdel fungerar som bollplank i projektet och samordnar bland annat packningen av materialet. Detta körs sedan ut av Stadens Bud, som är Göteborgsregionens kvalitetssäkrade miljötransportör.
- ▶ Det skräp som skolbarnen samlar in källsorteras och hämtas inom ramarna för den ordinarie sophämtningen. Bolagen Renova och IL Recycling, som sköter sophämtningen på uppdrag av Kretsloppskontoret, får dock listor på när och var det städas så att de vet när det blir extra många säckar.
- ▶ Skolorna rapporterar om hur arbetet har utfallit på Trygg, vacker stads webbsida. Det finns då också möjlighet att fylla i en utvärdering och lämna synpunkter och tips.
- ▶ De städande skolbarnen får olika typer av belöningar. F-3-klasser får t-tröjor med uppmaningen "Tänk! Var rädd om vårt gemensamma vardagsrum" och mellanstadiebarnen får gå på specialarrangerade artistgalor och konserter. Högstadieläverna får göra olika aktiviteter som bestäms lokalt av varje stadsdelsförvaltning.
- ▶ Skolornas vårstädning har arrangerats sedan 2002 och har ökat i omfattning för varje år. 2005 deltog 27 000 barn från drygt 200 skolor och förskolor, 2006 var det 40 000 barn från drygt 300 skolor och 2007 blev summan 45 000 barn från 350 skolor. 2006 och 2007 har vikten på det insamlade skräpet uppgått till 50-60 ton.
- ▶ De huvudaktörer som är inblandade i vårstädningen är Trygg, vacker stad, Miljöförvaltningen, Park- och naturförvaltningen, Trafikkontoret, Kretsloppskontoret (samt dess entreprenörer Renova och IL Recycling), Stadens Bud, Göteborgs 21 stadsdelsförvaltningar, de allmännyttiga bostadsbolagen (Bostadsbolaget, Familjebostäder, Poseidon, Göteborgslokaler, Hjällbobostaden och Gårdstensbostäder sponsrar även de yngsta barnens t-tröjor), Stena Fastigheter med flera privata värdar, Hyresgästföreningen, antiklotterprojektet Ung Kultur 116, stiftelsen Håll Sverige Rent och kampanjorganisationen Städa Sverige.

KONTAKTINFORMATION

- ▶ Åke Lindström, projektledare för Skolornas vårstädning hos Trygg, vacker stad: 031-61 19 78; 0707-61 26 84, ake.lindstrom@miljo.goteborg.se
- ▶ Ingvar Brattefjäll, projektledare för Trygg, vacker stad: 031-365 57 20; 0706-28 11 60, ingvar.brattefjall@pnf.goteborg.se
- ▶ Trygg, vacker stads webbplats: www.goteborg.se/tryggvackerstad
- ▶ Gerd Cruse Sondén, arkitekt på Tryggare och Mänskligare Göteborg: 031-61 20 66, gerd.cruse.sonden@stadshuset.goteborg.se

- ▶ Trygg, vacker stads övriga projekt handlar bland annat om kvalitetshöjning och vårstädning i innerstaden, Julstaden Göteborg, offentliga toaletter, gröna jobb, primära gångstråk, attitydförändring, volontärstädning samt flera former för samverkan och upprustning i olika stadsdelar. Mer information om de olika projekten finns på webbplatsen: www.tryggvackerstad.goteborg.se
- ▶ Den som har synpunkter och tips när det gäller stadsmiljön kan även höra av sig på 031-15 00 17 eller på mejladressen: 150017@goteborg.se

SVÅRIGHETER

- ▶ Eftersom projektet är så omfattande kan man inte alltid gå ner på detaljnivå i alla bitar så mycket som man skulle vilja.
- ▶ Stora projekt innebär också många möten vilket ibland kan göra arbetet tungt.
- ▶ Det är svårt att mäta om man verkligen har lyckats med att förändra attityder.

LÄRDOMAR

- ▶ Stort engagemang och goda idéer är minst lika viktigt som formell kompetens.
- ▶ Det finns oerhört mycket resurser, kunskaper och spetskompetens i de kommunala förvaltningarna.
- ▶ Skolorna arbetar med många olika projekt som kan vara lika viktiga som vårstädningen, så man måste ha förståelse för att alla inte kan vara med varje år.

TIPS

- ▶ Prestigelöshet är viktigt i ett samverkansprojekt. Liksom lokal förankring.
- ▶ När man samverkar är det även viktigt att få med engagerade aktörer från många olika håll, så att inget lämnas åt slumpen.
- ▶ Börja inte med att prata pengar, då fastnar man lätt i diskussioner som "det där blir ändå för dyrt". Det är bättre att prata om vad man vill göra. Om man har ett fungerande nätverk finns nästan alltid lösningar som är enklare - och billigare - än man först trodde.
- ▶ Att ha projektet förankrat hos kommunledningen är mycket värt.